

آموزش کتابداری در نیکاراگوای انقلابی

نوشته: توماس بلاچ - آنتونیو آکه و دو

ترجمه: ملیحه ناظم

این بررسی که در آغاز، با نگاهی به آموزش کتابداری پیش از انقلاب نیکاراگوئه همراه است، در واقع، بیشتر بر مسایل کنونی تأکید دارد. مطالعه و بررسی دربارهٔ چگونگی تشکیل و توسعهٔ دانشکده کتابداری^۱، نیاز هرچه بیشتر به کتابداران متخصص را روشن می‌سازد. انقلاب نیکاراگوئه در ۱۹ جولای سال ۱۹۷۹ با سرنگونی سلسلهٔ سوموزا توسط جبههٔ آزادیبخش ملی ساندینیست به وقوع پیوست و رژیم جدید تجدید بنای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کاملی را آغاز کرد. در این مرحله بود که به کتابخانه‌ها و کتابداری اهمیت تازه‌ای داده شد. در این بررسی، برخی پیشرفتهایی که در زمینه کتابداری و آموزش کتابداران پس از انقلاب صورت گرفته، مورد بحث قرار می‌گیرد.

در دههٔ ۱۹۶۰ و اوایل دههٔ ۱۹۷۰، آموزش کتابداری در نیکاراگوئه اساساً توسط دو انجمن کتابداری کشور یعنی انجمن کتابداران نیکاراگوئه^۲ و انجمن کتابداران دانشگاهی و تخصصی نیکاراگوئه^۳ توسعه و پیشرفت یافت.

انجمن کتابداران نیکاراگوئه اگرچه خدمات خود را برای کلیهٔ افرادی که به کتابخانه‌ها علاقه‌مند بودند ارائه می‌داد، اما قسمت عمدهٔ فعالیت خود را بر روی کتابخانه‌های آموزشی و عمومی متمرکز ساخته بود و با همکاری مؤسسه آمریکایی توسعهٔ بین‌المللی^۴ و وزارت آموزش و پرورش، سمینارهایی نیز برای

1 - Library School

2 - Nicaraguan Association of Librarians

3 - Association of University and Special Libraries of Nicaragua

4 - U.S. Agency For International Development

کتابداران مدارس ترتیب می داد.

در اواخر دهه ۱۹۶۰، فعالیتهای آموزشی این انجمن توسط انجمن کتابداران دانشگاهی و تخصصی که در سال ۱۹۶۴ تشکیل و در سال ۱۹۷۱ به رسمیت شناخته شد، رو به تکامل گذاشت. اگرچه عضویت در این انجمن محدود بود، اما خدمات آموزشی خود را جهت کلیه کتابداران کتابخانهها تعمیم می داد. این انجمن در سالهای ۱۹۷۱ و ۱۹۷۲ مسوولیت برگزاری دو برنامه را برعهده داشت:

یکی دوره دیداری - شنیداری در علوم کتابداری یونسکو^۱، و دیگری سه دوره تابستانی چند هفته‌ای که در سالهای ۱۹۷۵، ۱۹۷۶ و ۱۹۷۷ تشکیل گردید.

در سال ۱۹۷۵، نیاز به آموزش کتابداری در سطح دانشگاهی، از طریق شرکت دانشجویان در دانشگاههای خارج از کشور برآورده شد. در این رابطه دانشکده کتابداری آمریکای میانه، در میدلین کلمبیا به کتابداران نیکاراگوایی امکان دریافت یک درجه دانشگاهی و یا شرکت در دوره‌های کوتاهتری از قبیل دوره‌های ششماهه، با تأکید بر نیازهای آنان را ارائه می داد.

در سال ۱۹۷۵، یک دوره آموزش کتابداری در دانشگاه آمریکای مرکزی^۲ تشکیل گردید که فقط یک دوره چهار ساله برگزار شد و در سال ۱۹۷۸ به اتمام رسید. این دوره، راهگشای تشکیل دوره دیگری در دهه ۱۹۸۰ گردید که نیاز زمان وجود آن را توجیه می کرد. به هر حال، رشد و توسعه کتابخانه‌ها که با انقلاب ۱۹۷۹ پدیدار گردید، سرانجام به تأسیس یک دانشکده کتابداری دائمی منجر گردید.

آموزش کتابداری پس از انقلاب

با سرنگونی رژیم سوموزا، علم کتابداری نیز تحت تأثیر بازسازی نظام سیاسی و اداری قرار گرفت. وزارت فرهنگ در ۲۰ جولای ۱۹۷۹، فردای روزی که نیروهای ساندینیست پیروزمندانه وارد ماناگوا شدند، تشکیل گردید و در مدت

1 - Unesco's Audio - Visual Course in Library Science

2 - Central American University

کمتر از يك سال اداره كل كتابخانه‌ها و مراکز اسناد^۱ را تاسيس كرد كه كتابخانه ملی^۲، آرشیو ملی^۳، كتابخانه‌های عمومی^۴ و مركز ملی فهرستنویسی^۵ تابع آن بودند. مسوولیت واحد آموزشی اداره كل كتابخانه‌ها و مراکز اسناد، رفع نیازهای کارکنان كتابخانه‌ها بود. در سال ۱۹۸۴، به دلیل نیاز فزاینده به کارکنان آموزش دیده، این واحد به اداره بهسازی فنی كتابخانه‌ها^۶ ارتقاء سطح یافت و با آنکه هدف اصلی آن، آموزش پرسنل كتابخانه‌هایی بود که مستقیماً وابسته و تحت نظر آن بودند، با اینهمه، خدماتش را جهت پرسنل كتابخانه‌های مدارس، دانشگاهی و تخصصی نیز گسترش داد.

در سپتامبر ۱۹۷۹، وزارت آموزش و پرورش انجام طرح كتابخانه‌های آموزشگاهی^۷ را که يك شبکه ملی از كتابخانه‌های مدارس را زیر پوشش خود قرار می‌داد، آغاز کرد. به دنبال آن، در سال ۱۹۸۰ و به منظور هماهنگ کردن فعالیتهای كتابخانه‌ای مؤسسات مختلف دولتی، سیستم ملی اطلاع‌رسانی^۸ تاسيس شد، و در همان زمان با آنکه دولت رسماً به اهمیت كتابخانه‌ها پی می‌برد احساسات انترناسیونالیستی که انقلاب با خود به همراه داشت منتهی به تاسيس شبکه‌های اطلاعاتی تخصصی^۹ گردید که در کنار آنهایی که قبلاً جهت كتابخانه‌های عمومی و آموزشگاهی به وجود آمده بود، قرار گرفت. شبکه‌های جدید که نیروی اصلی خود را از سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای به دست می‌آوردند از كتابخانه‌ها و مراکز اسناد در زمینه‌های زیر تشکیل شده بودند: علوم انسانی، کشاورزی (۱۹۸۰)، توسعه بهداشت همگانی (تاسيس شبکه در اکتبر ۱۹۷۹)، کشاورزی (۱۹۸۰)، توسعه شهری (۱۹۸۰) و كتابخانه‌های دانشگاهی (۱۹۸۳).

1 - General Administration of Libraries and Archives

2 - National Library

3 - National Archive

4 - Public Libraries

5 - National Cataloging Center

6 - Office of Library Technical Improvement

7 - School Library Program

8 - National System of Documentary Information

9 - Specialized Information Networks

انگیزه اصلی توسعه کتابخانه‌ها که به خواست دولت و کمکهای بین‌المللی پدید آمده بود، به زودی کمبود عظیم افراد متخصص را آشکار ساخت. در نتیجه سمینارها و دوره‌های کارآموزی به وجود آمد و رشته کتابداری با مدرک در دانشگاه آمریکای مرکزی بازگشایی گردید.

سال	سمینارها و دوره‌های عملی	تعداد کل شرکت‌کنندگان
۱۹۷۹	۱	۲۱۲
۱۹۸۰	۸	۱۸۱
۱۹۸۱	۱۰	۳۳۵
۱۹۸۲	۶	۱۷۴
۱۹۸۳	۷	۲۸۲
۱۹۸۴	۱۱	۱۹۰
۱۹۸۵	۱۱	۲۸۰
۱۹۸۶	۱۵	۴۲۳

این سمینارها نقش مهمی را در آموزش کتابداری در نیکاراگوای انقلابی ایفا کرده و خصوصاً برای کسانی که در رشته کتابداری شرکت ندارند، امکان و موقعیت آموزش در این رشته را فراهم می‌آورند. امر آموزش را غالباً متخصصان خارجی برعهده گرفته، و از این طریق، کاری تخصصی را که در داخل دسترس پذیر نیست ارائه می‌دهند. همچنین این سمینارها امکان تبادل نظرات و تجربیات را میان شرکت‌کنندگان فراهم می‌آورند. به طوری که در جدول هم نشان داده شده، از ظهور انقلاب تا کنون، سمینارها و دوره‌های کارآموزی بسیاری برگزار شده و گروه کثیری از علاقه‌مندان در آن شرکت کرده‌اند و در برخی موارد نیز شرکت‌کنندگان توانسته‌اند در بیش از یک سمینار یا یک دوره شرکت کنند.

این سمینارها توسط وزارت فرهنگ، وزارت آموزش و پرورش، شبکه‌های اطلاعاتی، دانشگاه آمریکای مرکزی، و دانشگاه مستقل ملی نیکاراگوئه^۱ برگزار شده‌اند و اگرچه سمینارهایی که توسط دانشگاهها برگزار می‌شدند، در حقیقت برای دانشگاهیان در نظر گرفته می‌شدند، اما معمولاً شرکت سایر کتابداران علاقه‌مند از مؤسسات دیگر نیز در آن آزاد بود.

بودجه این سمینارها اغلب مستقیماً توسط وزارتخانه‌های مسوول تأمین می‌شد و در مواردی نیز کلاً یا بخشی از آن توسط سازمانهای بین‌المللی و منطقه‌ای چون سازمان یونسکو^۲، سازمان توسعه صنعتی وابسته به سازمان ملل متحد^۳، مؤسسه آمریکایی همکاریهای کشاورزی^۴، مؤسسه تحقیقات و تکنولوژی صنعتی آمریکای مرکزی^۵ و سازمان دولتهای آمریکایی^۶ تهیه می‌شد. متخصصان خارجی که در امر آموزش همکاری می‌کردند، یا خود داوطلبانه این کار را می‌پذیرفتند و یا اینکه از طریق مؤسسات بین‌المللی مأمور می‌شدند. بدیهی است برپایی این سمینارها در توسعه و رشد کتابداری کشور تأثیر بسزایی برجای گذاشته است.

با اینهمه، بررسیها و اظهار نظرها نشان داده است که همکاریهای بیشتری میان مسوولان سمینارهای مختلف و نیز توسعه اصولی‌تر مقوله‌های خاص از طریق برگزاری يك سری سمینارهای مربوطه بیش از پیش مورد نیاز است.

تشکیل دانشکده کتابداری

در سال ۱۹۷۵، دانشگاه آمریکای مرکزی، اولین دوره تحصیلی در رشته کتابداری را در نیکاراگوئه ارائه کرد. این دوره که در حقیقت دوره لیسانس علوم

1 - National Autonomous University of Nicaragua

2 - Unesco

3 - Unido

4 - Inter American Institute for Agricultural Cooperation

5 - Central American Institute for Industrial Research and Technology

6 - Organization of American States

انسانی همراه با بحثی در کتابداری بود، یک دوره چهار ساله یا به عبارتی ۸ ترمی بود، با این هدف که بی آنکه برای آینده دانشجوی پذیرد فقط یک دوره تحصیلی را برگزار نماید. بانک مرکزی نیکاراگوئه با تقبل پرداخت بیش از بیست بورس تحصیلی برای طول دوره لیسانس، حمایت وسیع خود را اعلام کرد و همچنین چندین هیأت علمی از ایالات متحده نیز، به آنجا آمدند، اما زمانی که ۲۴ دانشجوی آن در سال ۱۹۷۸ فارغ التحصیل شدند این برنامه تعطیل شد.

پس از سرنگونی رژیم سوموزا در سال ۱۹۷۹، شورای ملی آموزش عالی^۱ که توسط دولت بازسازی ملی^۲ تأسیس شده بود دستور اصلاح و تجدید نظر در برنامه های تخصصی موجود در مؤسسات آموزش عالی را صادر کرد. اما متأسفانه، در سیاهه برنامه های تخصصی تصویب شده در نخستین اسناد، ایجاد تشکیلات مجدد آموزش عالی رشته کتابداری گنجانده نشده بود.

در اواخر سال ۱۹۷۹، اعضای هیأت علمی گروه های هنر و ادبیات، و زبان اسپانیولی دانشگاه مرکزی از فعالیتهای کتابداری وزارت آموزش و پرورش و وزارت فرهنگ آگاه شد و به علت نیاز کتابداران به چنین فعالیتهایی بود که پس از مشورت با مدیران این رشته، تصمیم گرفته شد که در مورد بازگشایی رشته کتابداری تلاش شود. قدمهای مناسب برداشته شد و تأیید شورای ملی آموزش عالی نیز کسب گردید. رئوس مطالب اولین دوره و طرح مطالعاتی این برنامه جدید توسط گروه زبان اسپانیولی دانشگاه و با همکاری دو کتابدار تهیه گردید. به این ترتیب، برنامه درسی در نیمه دوم سال تحصیلی ۱۹۸۰، با ۴۵ دانشجو آغاز شد. کلاسها ابتدا صبح و عصر دایر بود، اما چون اکثریت دانشجویان در طول روز کار می کردند برنامه به صورت کلاسهای شبانه تغییر یافت. در ادامه چنین برنامه ای بود که شورای ملی آموزش عالی، ارتقاء سطح رشته کتابداری را به دانشکده کتابداری در سال ۱۹۸۱ پذیرفت.

اما مشکل اصلی و اساسی، تأمین هیأت علمی بود. سرانجام با کمک

استادانی که این مسوولیت را به صورت حق التدریسی پذیرفتند (به علت دیگر تعهدات استخدامی شان)، برنامه آغاز گردید و پس از مدت کوتاهی، چون این برنامه رضایتبخش نبود، برنامه ساعتی به برنامه تمام وقت تغییر یافت به طوری که تا سال ۱۹۸۶ اعضای هیأت علمی عبارت از ۱۰ استاد تمام وقت و یک استاد نیمه وقت بودند.

اولین مدیر گروه رشته کتابداری که ضمناً عضو گروه زبان اسپانیولی نیز بود، با این نکته پذیرای مسوولیت شد که مسوولان دانشگاه هرچه زودتر کتابدار شایسته‌ای را برای این پست در نظر بگیرند.

در سال تحصیلی ۱۹۸۵، یک استاد خارجی رشته کتابداری با سابقه تدریس در دانشکده به ریاست انتخاب گردید و مدت یک سال و نیم این مسوولیت را برعهده داشت که پس از آن، این مقام را به یک متخصص نیکاراگوایی تفویض نمود. در سال تحصیلی ۱۹۸۶، ثبت نام دانشجویان در دوره پنجساله، عده‌ای بالغ بر ۲۳۸ دانشجو را شامل می‌شد که به ترتیب زیر تقسیم می‌شدند:

در سال اول ۷۸ دانشجو (۳۲ درصد)، سال دوم ۵۰ دانشجو (۲۱ درصد)، سال سوم ۴۲ دانشجو (۱۸ درصد)، سال چهارم ۴۲ دانشجو (۱۸ درصد)، و سال پنجم ۲۶ دانشجو (۱۱ درصد).

از نظر مدیریت دانشکده، نرخ بالای آفت تحصیلی از سال اول تا سال پنجم اهمیت ویژه‌ای داشت. دانشکده تمایل داشت ورود دانشجویانی را که تجربه عملی کتابداری داشته و کتابداری نخستین انتخاب تحصیلی آنها هنگام ثبت نام بود، محدود کند.

در واقع، مدیریت دانشکده پیوسته برای رشد و توسعه کتابخانه‌ها تلاش بسیار کرده است. یکی از عمده‌ترین قدمها در بدو امر، تجدید نظر مداوم در برنامه‌های درسی بوده است که این اقدام خود منجر به افزایش تعداد درسهای کتابداری مورد نیاز و نیز برقراری نسبتی مؤثر بین دوره‌های مقدماتی، فنی و کاربردی با دوره‌هایی است که مستقیماً به ساختار حرفه‌ای مربوط نمی‌گردد.

جدول شماره ۲ - دروس مورد نیاز در علوم کتابداری: برنامه علوم کتابداری
دانشگاه آمریکای مرکزی

دروس کتابداری	دروس دیگر	
فارغ التحصیلان سال ۱۹۷۸ ^۱	%۳۸	%۷۲
فارغ التحصیلان سال ۱۹۸۵ ^۲	%۵۳	%۴۷
دوره فعلی ^۲	%۵۵	%۴۵

۱- لیسانس علوم انسانی با اشاره به علوم کتابداری. ۲- لیسانس علوم کتابداری.

موفقیت مهم دیگر، تکمیل نخستین کتاب درسی دانشکده است. انتشار متنی در زمینه انتخاب و تهیه مواد کتابشناسی توسط یکی از متخصصان کاستاریکا که تدریس این رشته را طی سال ۱۹۸۲ برعهده داشته است، نیازمند بودجه است. در سال ۱۹۸۵، دانشکده دوره‌ای در زمینه روش تدریس کتابداری برای هیأت علمی خود ارائه کرد. اقدام دیگر، تاسیس یک مرکز اسناد بود که با کمکهای مالی یک سازمان توسعه سوئیسی انجام شد. مجموعه این مرکز با حدود ۸۰۰ جلد کتاب و ۱۰ عنوان نشریه ادواری جاری نقش مهمی در ارتقاء سطح دانش هیأت علمی دانشکده با زمان و موقعیت روز ایفا می‌کند. این مرکز، همچنین، منابع کتابشناسی را بسیار آسانتر از قبل که کلیه کتابهای علوم کتابداری جزئی از مجموعه عمومی کتابخانه دانشگاه بود، در دسترس دانشجویان قرار می‌دهد.

اقداماتی که در جهت بالا نگه داشتن سطح دانش هیأت علمی دانشکده و روشهای تدریس انجام می‌گیرد نیز درخور توجه است. در این راستا مجموعه متون موجود در مرکز اسناد بسیار با اهمیت بوده و استفاده از متخصصان خارجی دانشکده نیز عامل مهمی در جهت پرهیز از عقب ماندگی و همگام نبودن با دانش روز می‌باشد. استادان خارجی متخصصانی در زمینه‌های مختلف هستند: یکی، از

مدیران پیشین دانشکده سوئسی بود و یکی، از اعضای فعلی هیأت علمی که استادی کلمبیایی است که از طریق برنامه [کمکهای] فولبرایت معرفی شده است. دیگر ملیت‌های خارجی که به دانشکده معرفی گردیده‌اند، استادانی از شیلی و کوبا هستند.

از مهمترین برنامه‌های آتی دانشکده، احداث ساختمان مخصوص خود دانشکده است که در این زمینه نیز امکان دریافت کمکهای مالی از جانب منابع خارجی فراهم است. همچنین دانشکده در نظر دارد مجله‌ای ویژه خود منتشر کند. برنامه‌های دیگر شامل تشکیل يك بخش پژوهشی دائمی با همکاری اداره کل کتابخانه‌ها و مرکز اسناد و طرح دانشکده کتابداری و نیز برقراری برنامه‌ای همیشگی جهت آموزش مدرّسان کتابداری است و همان‌گونه که پیشتر اشاره شد، دانشکده کتابداری تنها یکی از چند مؤسسه نیکاراگوئه است که در توسعه نیروی انسانی در زمینه کتابداری فعالیت دارد. دیگر از فعالیتهای این دانشکده که با همکاری مؤسسات دیگر انجام می‌گیرد، برگزاری دوره‌هایی برای کتابدارانی است که نمی‌توانند در دوره‌های رسمی ثبت نام کنند. با همکاری نظام ملی اطلاعات اسنادی^۱، حداقل شش دوره با دروسی از قبیل فهرست نویسی و رده‌بندی، مدیریت کتابخانه‌های دانشگاهی، روشهای دکومانتاسیون و کاربرد اصطلاحنامه برگزار شده است. همچنین در سال ۱۹۸۲ و با کمک اداره کل کتابخانه‌ها و مرکز اسناد، دانشکده پیشنهاد برپایی یک دوره فنی در سطح متوسط را جهت کتابداران کتابخانه‌های عمومی ارائه داد که به راحتی نیز پذیرفته شد. در سال ۱۹۸۵، یک دوره کارآموزی در فهرست نویسی و رده‌بندی، با همکاری نظام ملی اطلاعات اسنادی برای کتابداران پلیس برگزار شد. دیگر طرحهای مشترک که با همکاری این سازمان انجام گرفته است، شامل برگزاری دو سمینار در رابطه با توسعه کتابخانه‌ها در سطح ملی، تهیه يك راهنما در فن دکومانتاسیون و مشارکت در انتخابات سراسری کتابخانه‌ها بوده است. نکته شایان توجه در همکاری با نظام ملی

اطلاعات اسنادی، تشکیل کمیته‌ای بود که وظیفه آن عبارت است از: جستجو برای یافتن راه‌های غنی ساختن منابع آموزشی دانشکده.

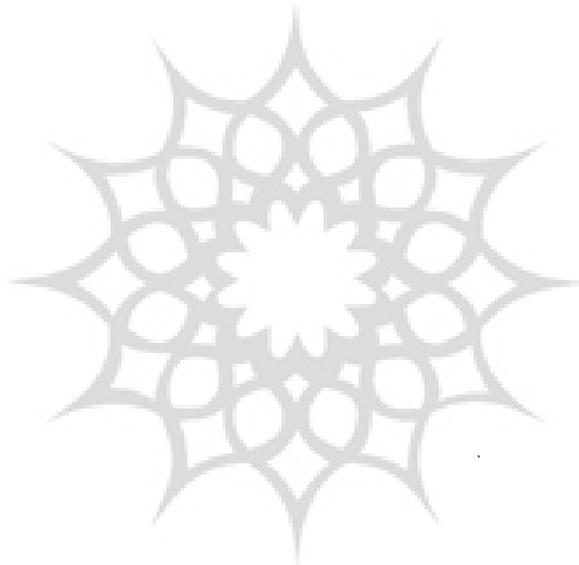
نتیجه:

شک نیست که امروزه در نیکاراگوئه به تعداد بیشتری کتابدار آموزش دیده نیاز است. بررسی‌هایی که توسط مشاوران یونسکو، نظام ملی اطلاعات اسنادی، و دانشکده کتابداری صورت گرفته است، همگی نیاز به کتابداران متخصص، دانشگاهی، عمومی و آموزشگاهی را در سطوح فنی و مدیریتی آشکار ساخته است. با اینهمه، شاید مسایل و مشکلاتی که نیکاراگوئه در این برهه از زمان با آن مواجه است، منحصر به فرد باشد بدین معنا: بیش از چهل درصد از بودجه ملی صرف مقاصد نظامی شده و میزان تورم سالانه تقریباً هزار درصد است. کشور در محاصره اقتصادی ایالات متحده آمریکا به سر می‌برد، جنگ در مرزهای آن ادامه دارد و بسیاری از متخصصان و جوانان، یا در خدمت نظام بوده، و یا کشور را ترک کرده‌اند.

به طور کلی، همه جنبه‌های زندگی ملی از جمله کتابخانه‌ها تحت تأثیر موقعیت خاصی هستند که نیکاراگوئه را در بر گرفته است. از ۲۴ نفر فارغ التحصیل دوره لیسانس کتابداری سال ۱۹۷۸ در دانشگاه آمریکای مرکزی، ۱۰ نفر از کشور مهاجرت کرده‌اند. در دومین دوره (یعنی سال ۸۵-۱۹۸۰)، از میان ۴۵ نفر دانشجویانی که ثبت نام کرده بودند تنها ۲۱ نفر فارغ التحصیل شدند و در حال حاضر، ۲۳۸ دانشجو در رشته کتابداری وجود دارند که با توجه به تجارب گذشته، احتمالاً، میزان این ترک تحصیل‌ها به بیش از ۵۰ درصد نیز خواهد رسید. بدیهی است که وجود چنین مسایل و مشکلاتی که نیکاراگوئه با آن مواجه است، بر روحیه کسانی که در فعالیتهای کتابداری شرکت دارند، نیز اثر می‌گذارد. با اینهمه، موفقیت‌های بسیاری نیز در اثنای انقلاب کسب گردیده است. از جمله يك دانشکده کتابداری تأسیس گردیده و در حال حاضر بیش از هر موقع دیگری استادان تمام وقت به کارگمارده می‌شوند. ضمناً مدتهاست که سمینارها و دوره‌های کارورزی

بسیاری نیز جهت آموزش کتابداران مختلف برگزار شده‌اند. وزارت کار در پاسخ به کمیسیونی که از سوی وزارت فرهنگ، کتابخانه ملی و گروه‌های دیگر تشکیل گردید، کتابداران را از نظر سطح حقوق رسمی برابر با دیگر متخصصان لیسانس اعلام کرد.

در پایان، قابل ذکر است که کمک‌های خارجی‌یی که در حال حاضر به جهت محدودیتهای اقتصادی ملی بسیار با اهمیت ترمی باشد دولت نقش مؤثری در زمینه در اختیار قرار دادن امکانات مالی و نیروی انسانی به دانشکده کتابداری و نیز برنامه‌های کتابداری برعهده دارد.

ژویشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

پرتال جامع علوم انسانی
 پژوهش‌های علمی و تخصصی در زمینه‌های مختلف علوم انسانی و اجتماعی
 نظریه‌پردازی و روش‌های تحقیق
 که چنانچه در این پورتال مورد نیاز قرار گیرد و مورد
 گردید در این زمینه، با این گنجینه‌ها می‌تواند کتابخانه‌ها و مراکز
 چاپ و نشر، متخصصان و کتابداران و دانشجویان مختلف
 این عرصه را یاری دهد.
 به علاوه، وبسایتی از مطالب بسیار که در این گنجینه
 مطرح شده است، برای اطلاع‌رسانی و ترویج می‌گردد.